

603.

**Obwieszczenie
Ministra Spraw Wojskowych**

z dnia 15 lipca 1927 r.

**w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy
z dnia 18 lipca 1924 r. o podstawowych obo-
wiązkach i prawach szeregowych Wojska Pol-
skiego.**

Na zasadzie art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 kwietnia 1927 roku w sprawie zmian i uzupełnień niektórych postanowień ustawy z dnia 18 lipca 1924 roku o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych Wojska Polskiego (Dz. U. R. P. № 39, poz. 347) ogłaszam jednolity tekst ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych Wojska Polskiego (Dz. U. R. P. № 72, poz. 633).

Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski*

Załącznik do obwieszczenia Min.
Spraw Wojsk. z dnia 15 lipca 1927 r.
(poz. 603).

USTAWA

z dnia 18 lipca 1924 r.

o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych Wojska Polskiego.

TYTUŁ I.

Postanowienia wstępne.

Art. 1.

Wojsko narodowe, siła zbrojna Państwa, będąca ochroną i ostoją niepodległości i wolności Rzeczypospolitej, będzie po wsze czasy podlegać opiece Narodu.

Art. 2.

Żołnierz jest obywatelem, na którym spoczywa szczególny obowiązek bronięcia Ojczyzny i gotowości każdej chwili oddania życia w jej obronie.

W szczególności winien on służyć za wzór miłości Ojczyzny i honoru, pełnić zawsze wiernie i uczciwie służbę narodową, być dbałym, sprawiedliwym dowódcą, opiekunem i wychowawcą podwładnych żołnierzy, posłusznym i oddanym podwładnym, szczerym i doskonałym kolegą, oraz życzliwym współobywatelem całej ludności, której praca i patriotyzm są warunkiem siły wojska.

Art. 3.

Żołnierze dzielą się na:

- 1) szeregowych,
- 2) oficerów.

Szeregowi dzielą się na: szeregowców i podoficerów.

Art. 4.

O podstawowych obowiązkach i prawach oficerów W. P. stanowi odrębna ustawa.

Art. 5.

Szeregowi dzielą się na:

1) szeregowych, wykonywających obowiązek powszechnej służby wojskowej, wśród których rozróżnia się:

- a) szeregowych, odbywających służbę wojskową obowiązkową lub ochotniczą na mocy ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej, czyli szeregowych służby czynnej,
- b) szeregowych, wykonywających powszechny obowiązek służby wojskowej w rezerwie, czyli szeregowych rezerwy,
- c) szeregowych, wykonywających powszechny obowiązek służby wojskowej w pospolitem ruszeniu, czyli szeregowych pospolitego ruszenia;

2) szeregowych, pełniących czynną służbę wojskową na mocy dobrowolnego zobowiązania, wśród których rozróżnia się:

- a) podoficerów zawodowych,
- b) szeregowych nadterminowych,
- c) szeregowych uczniów szkół wojskowych.

Art. 6.

Każdy szeregowy może uzyskać stopień oficera, jeżeli odpowiada warunkom, określonym ustawą o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów W. P.

Art. 7.

Każdy żołnierz składa przysięgę w następującym brzmieniu:

1) Chrześcijanie wszystkich wyznań:

„Przysięgam Panu Bogu Wszchemogącemu w Trójcy Świętej Jedynemu być wiernym Ojczyźnie mej, Rzeczypospolitej Polskiej, chorągwi wojskowych nigdy nie odstąpić, stać na straży Konstytucji i honoru żołnierza polskiego, prawu i Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej być uległym, rozkazy dowódców i przełożonych wiernie wykonywać, tajemnic wojskowych strzec, za sprawę Ojczyzny mej walczyć do ostatniego tchu w piersiach i wogóle tak postępować, abym mógł żyć i umierać, jak prawy żołnierz polski. Tak mi dopomóż Bóg i Święta Syna Jego Męka. Amen.”

2) Niechrześcijanie prócz mahometan:

„Przysięgam Bogu Wszchemogącemu być wiernym Ojczyźnie mej, Rzeczypospolitej Polskiej, chorągwi wojskowych nigdy nie odstąpić, stać na straży Konstytucji i honoru żołnierza polskiego, prawu i Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej być uległym, rozkazy dowódców i przełożonych wiernie wykonywać, tajemnic wojskowych strzec, za sprawę Ojczyzny mej walczyć do ostatniego tchu w piersiach i wogóle tak postępować, abym mógł żyć i umierać jak prawy żołnierz polski. Tak mi dopomóż Bóg. Amen.”

3) Mahometanie:

„Przysięgam Panu Bogu Jedynemu być wiernym Ojczyźnie mej, Rzeczypospolitej Polskiej, chorągwi wojskowych nigdy nie odstąpić, stać na straży Konstytucji i honoru żołnierza polskiego, prawu i Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej być uległym, rozkazy dowódców i przełożonych wiernie wykonywać, tajemnic wojskowych strzec, za sprawę Ojczyzny mej walczyć do ostatniego tchu w piersiach i wogóle tak postępować, abym mógł żyć i umierać jak prawy żołnierz polski. Bereetjum Mine Allachivy veresulini illeclezine a hetdeteum minel masiurkine Billagi, Wałłagi, Tałłagi, Amin.”

Art. 8.

Szeregowi, pozostający w stosunku pokrewieństwa do 4 stopnia włącznie lub powinowaci do 2 stopnia włącznie, zstępni i wstępni nie mogą równocześnie pełnić funkcji o charakterze gospodarczym i kasowym w tej samej formacji (zakładzie, lub urzędzie wojskowym) ani też pełnić równocześnie funkcji o powyższym charakterze w formacjach (zakładach i urzędach wojskowych), które są sobie bezpośrednio podporządkowane pod względem gospodarczym lub kasowym.

Art. 9.

Uposażenie szeregowych reguluje ustawa o uposażeniu wojska.

Art. 10.

Obowiązki i uprawnienia służbowe szeregowych, nieuregulowane ustawowo, określają regulaminy i instrukcje, wydane przez Ministra Spraw Wojskowych.

TYTUŁ II.

Szeregowi służby czynnej.

Rozdział I.

Art. 11.

Szeregowym staje się każdy, kto został przyjęty do służby wojskowej, w myśl ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej, z chwilą zaliczenia do stanu faktycznego jednej z formacji wojskowych w sposób, który ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 12.

Podział szeregowych według rodzaju służby wojskowej ustala rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 13.

O podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych Marynarki Wojennej stanowi oddzielna ustawa.

Art. 14.

Przeniesienie szeregowego z jednego rodzaju służby wojskowej do innego (art. 12) może nastąpić:

- 1) jeżeli tego wymagają względy służbowe;
- 2) na własną prośbę, jeżeli na to zezwalają względy służbowe.

Art. 15.

Ustanawia się następujące stopnie szeregowych:

a) szeregowcy:

1) szeregowiec (strzelec w strzelcach podhalańskich, bataljonach strzelców i strzelcach konnych, ułan w ułanach, szwoleżer w szwoleżerach, kanonier w artylerji, saper w saperach);

2) starszy szeregowiec (starszy strzelec w strzelcach podhalańskich i strzelcach konnych, starszy ułan w ułanach, starszy szwoleżer w szwoleżerach, bombardjer w artylerji, starszy saper w saperach);

b) podoficerowie:

3) kapral (żandarm, podmajstrzy wojskowy);

4) plutonowy (starszy żandarm, młodszy majster wojskowy);

5) sierżant (wachmistrz w jeździe i w żandarmerji, ogniomistrz w artylerji, majster wojskowy);

6) starszy sierżant (starszy wachmistrz w jeździe i w żandarmerji, starszy ogniomistrz w artylerji, starszy majster wojskowy).

Art. 16.

Szeregowi, którzy ukończą z pomyślnym wynikiem szkołę podchorążych rezerwy, otrzymują tytuł podchorążego rezerwy.

Z tego tytułu nie korzystają wymienieni szeregowi w czasie należenia do grupy szeregowych uczniów szkół wojskowych.

U szeregowych pospolitego ruszenia zmienia się ten tytuł na tytuł podchorążego pospolitego ruszenia.

Osoby, którym przysługuje tytuł podchorążego rezerwy, względnie podchorążego pospolitego ruszenia, tracą ten tytuł na skutek:

1) osiągnięcia stopnia oficerskiego,

2) prawomocnego wyroku sądowego, pociągającego za sobą degradację,

3) orzeczenia komisji dyscyplinarnej, pociągającego za sobą degradację.

Obowiązki i prawa szkolne szeregowych podchorążych rezerwy ustala rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 17.

Niezależnie od stopni szeregowych, określonych w art. 15 niniejszej ustawy, istnieją specjalne tytuły funkcyjne, ustalone rozkazami Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 18.

Przepisy o umundurowaniu ustali w drodze rozporządzenia Prezydent Rzeczypospolitej, przepisy zaś co do noszenia munduru wyda Minister Spraw Wojskowych.

Art. 19.

Uprawnienia szeregowych z tytułu odznaczeń regulują osobne ustawy.

Art. 20.

Szeregowym nie wolno należeć do stowarzyszeń politycznych, ani brać udziału w życiu politycznym.

Wykonywanie zawodów cywilnych oraz oddawanie się jakimkolwiek ubocznym zajęciom jest szeregowym wzbronione.

Art. 21.

Na zawarcie związku małżeńskiego obowiązany jest szeregowy otrzymać zezwolenie władzy przełożonej.

Zezwolenie może być udzielone w wyjątkowych uwzględnienia godnych wypadkach.

Warunki niezbędne do otrzymania zezwolenia reguluje rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 22.

Szeregowy, wybrany na posła do Sejmu lub na senatora Rzeczypospolitej, zostaje przeniesiony do rezerwy.

Szeregowy taki nie może być powołany do służby wojskowej nawet w czasie mobilizacji.

Art. 23.

Rodzaje i czas trwania urlopów dla szeregowych oraz uprawnienia poszczególnych przełożonych, dotyczące udzielania urlopów, ustala w czasie pokoju i na czas wojny rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 24.

Przepisy dyscyplinarne normują wzajemny stosunek przełożonych i podwładnych, starszych i młodszych.

Przepisy dyscyplinarne dla Wojska Polskiego do czasu ustawowego unormowania ustala rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 25.

Szeregowy, dopuszczający się czynów, uwłaczających godności żołnierza, lub nie spełniający należycie swych obowiązków nawet gdyby dany czyn nie podpadł pod rygory ustaw karnych, będzie odpowiadał w myśl przepisów dyscyplinarnych.

Art. 26.

Starsi szeregowcy i podoficerowie mogą być zdegradowani jedynie wskutek:

- 1) prawomocnego wyroku sądowego,
- 2) orzeczenia dyscyplinarnego.

Degradacja pociąga za sobą powrót do stopnia szeregowca.

Art. 27.

Czasu trwania kary pozbawienia wolności, orzeczonej prawomocnym wyrokiem sądu cywilnego lub wojskowego, zasadniczo nie wlicza się szeregowym do czasu służby wojskowej, ustalonej ustawą o powszechnym obowiązku służby wojskowej.

Art. 28.

Szeregowi zostają przeniesieni do rezerwy, względnie pospolitego ruszenia:

- 1) po odbyciu służby w wojsku stałym, o ile nie pozostają nadal w wojsku w charakterze szeregowych zawodowych lub nadterminowych;
- 2) wskutek orzeczenia komisji rewizyjnej;
- 3) w myśl art. 22 niniejszej ustawy.

Art. 29.

Szeregowy zostaje zwolniony od obowiązku służby wojskowej na zasadzie:

- 1) ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej;
- 2) orzeczenia komisji rewizyjnej;
- 3) prawomocnego wyroku sądowego.

Rozdział II.

Awanse.

Art. 30.

Awansowanie szeregowego do stopnia starszego sierżanta włącznie następuje zarówno w czasie pokoju, jak i w czasie wojny, o jeden stopień, z wyjątkiem wypadku, określonego w art. 39 niniejszej ustawy.

Art. 31.

Awanse szeregowych następują w zależności od stopnia w myśl zasad, ustalonych w niniejszym rozdziale, po przesłużeniu w każdym poszczególnym

stopniu co najmniej tego okresu czasu, który jest określony w niniejszym rozdziale dla każdego stopnia, na podstawie wniosków, opartych jedynie na kwalifikacjach, przedstawionych w drodze służbowej odnośnie do każdego kandydata przez jego przełożonych i w miarę wakansów stopnia, przewidzianych etatami wojska.

Postanowienie niniejszego artykułu, uzależniająca ograniczenia awansów od wakansów w stopniach, przewidzianych etatami wojska, nie ma zastosowania do szeregowych, o których mowa w art. 37 niniejszej ustawy.

Art. 32.

Awanse na starszych szeregowców następują po przesłużeniu w stopniu szeregowca co najmniej 4 miesięcy.

Art. 33.

Awanse na kaprali mogą nastąpić po ukończeniu z pomyślnym wynikiem szkoły podoficerskiej względnie specjalnego kursu lub też po zdaniu z pomyślnym wynikiem szczególnego egzaminu po uprzednio odbytej praktyce.

Organizację oraz przebieg nauki w szkole podoficerskiej lub na specjalnym kursie względnie zakres praktyki i szczególnego egzaminu ustali dla każdego rodzaju broni względnie służby osobne rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 34.

Awanse na plutonowych następują po przesłużeniu w stopniu kaprala co najmniej 8 miesięcy.

Art. 35.

Awanse na sierżantów następują po przesłużeniu w stopniu plutonowego co najmniej 12 miesięcy.

Art. 36.

Awanse na starszych sierżantów następują po przesłużeniu w stopniu sierżanta co najmniej 24 miesięcy.

Art. 37.

Szeregowi, którzy ukończyli co najmniej:

- a) 6 klas szkoły państwowej lub prywatnej, posiadającej uprawnienia gimnazjum państwowego;
- b) 3 kursy seminarjum nauczycielskiego lub
- c) taką ilość klas (kursów) szkół zawodowych, jaką rozporządzenie właściwych ministrów, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych uzna za równoznaczne z cenzusem wykształcenia, przewidzianym w punktach a) i b) —

mogą być awansowani niezależnie od wakansów w stopniach, przewidzianych etatami wojska.

Art. 38.

Szeregowym, którzy odbywają 18-to miesięczną służbę wojskową w myśl art. 45 ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej, może być nadany wyższy stopień na podstawie zasad, ustalonych w roz-

porządzeniu Ministra Spraw Wojskowych, przyczem postanowienia art. 30 i od 32 do 36 włącznie niniejszej ustawy nie mają zastosowania.

Art. 39.

Szeregowym, którzy nie ukończyli z pomyślnym wynikiem szkoły podchorążych rezerwy, nadaje komisja kwalifikacyjna odnośnej szkoły stopień szeregowych według ich kwalifikacyj.

Art. 40.

Niezależnie od niezbędnych czasokresów, przewidzianych dla awansów w art. od 32 do 36 włącznie, może każdy szeregowy awansować za czyn wyjątkowego męstwa na polu bitwy.

Art. 41.

W razie śmierci szeregowego wskutek przyczyn, związanych ze służbą wojskową, w wypadkach w których stwierdzoną wyjątkowe zasługi szeregowego, może on być mianowany po śmierci podporucznikiem.

Art. 42.

Uprawnienia awansowania szeregowych do stopnia starszego sierżanta włącznie przysługują przełożonym, posiadającym uprawnienia co najmniej dowódcy formacji (pułku, zakładu, lub urzędu wojskowego).

Art. 43.

Każdorazowy awans szeregowego winien być stwierdzony przez ogłoszenie w rozkazie, wydanym przez dowódcę, uprawnionego do awansowania, przyczem powinna być podana data, od jakiej awans nastąpił.

Art. 44.

W czasie wojny warunki dla awansu mogą być rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej zmodyfikowane w kierunku zmniejszenia wymaganego czasu służby potrzebnego do awansu.

Art. 45.

Szeregowi, przeciwko którym zostało wdrożone postępowanie dyscyplinarne lub sędowo-karne, są wyłączeni na czas postępowania od awansów.

W razie zaniechania, umorzenia postępowania, lub uniewinnienia przez sąd karny, lub też ukarania dyscyplinarnego, o ile karą nie jest degradacja, awansują szeregowi na podstawie ogólnych przepisów.

Zasądzonym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności—czasu pozbawienia wolności nie wlicza się do okresu czasu, wymaganego do awansu.

Rozdział III.

Awanse tytularne.

Art. 46.

Szeregowy może otrzymać tytularny stopień podoficerski niezależnie od wakansu w stopniach, przewidzianych etatami wojska.

Art. 47.

Przy nadawaniu tytularnych stopni podoficerskich obowiązują czasokresy, wymienione w art. od 32 do 36 włącznie.

Art. 48.

Szeregowiec, posiadający stopień podoficerski tytularny, względnie podoficer, posiadający wyższy stopień tytularny, pełni w miarę wolnego etatu funkcję podoficera posiadanego stopnia tytularnego. W braku wolnego etatu pełnią służbę:

- 1) szeregowca;
- 2) podoficera rzeczywiście posiadanego stopnia.

Art. 49.

Podoficer tytularny pobiera pobory, przysługujące mu według posiadanego rzeczywistego stopnia.

TYTUŁ III.

Szeregowi rezerwy i pospolitego ruszenia.

Rozdział I.

Część ogólna.

Art. 50.

Szeregowi rezerwy i pospolitego ruszenia dzielą się na szeregowych rezerwy i pospolitego ruszenia poszczególnych rodzajów służby wojskowej.

Art. 51.

W skład szeregowych rezerwy i pospolitego ruszenia wchodzi oprócz szeregowych, wymienionych w art. 50 niniejszej ustawy, nadto szeregowi rezerwy i pospolitego ruszenia Marynarki Wojennej oraz wszyscy ci poborowi, uznani przy poborze za zdolnych do służby wojskowej kategorii A, którzy nie służyli w służbie czynnej, a których Minister Spraw Wojskowych przeniósł do rezerwy.

Art. 52.

Szeregowi rezerwy i pospolitego ruszenia podlegają mocy ustaw i przepisów wojskowych od chwili powołania ich do służby wojskowej aż do chwili zwolnienia ich ze służby, o ile inne ustawy inaczej nie stanowią.

Art. 53.

Szeregowi rezerwy i pospolitego ruszenia nie mogą w czasie powołania do czynnej służby wojskowej brać udziału w życiu politycznym.

Art. 54.

Szeregowy rezerwy i pospolitego ruszenia, wybrany na posła do Sejmu lub na senatora Rzeczypospolitej, nie może być powołany do służby wojskowej aż do wygaśnięcia mandatu poselskiego.

Art. 55.

Sprawę wyjazdu zagranicę szeregowych rezerwy i pospolitego ruszenia ureguluje rozporządzenie Mi-

nistra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 56.

Postanowienia art. od 14 do 16 włącznie niniejszej ustawy mają zastosowanie do szeregowych rezerwy i pospolitego ruszenia.

Postanowienia art. 17 i artykułów od 23 do 26 włącznie i art. 29 niniejszej ustawy mają zastosowanie do szeregowych rezerwy i pospolitego ruszenia w czasie powołania do czynnej służby wojskowej.

Rozdział II.

Rwansowanie szeregowych rezerwy i pospolitego ruszenia.

Art. 57.

Szeregowi rezerwy i pospolitego ruszenia, powołani do czynnej służby wojskowej, mogą być awansowani w myśl artykułów od 30 do 49 włącznie niniejszej ustawy.

Rozdział III.

Przejście szeregowych rezerwy i pospolitego ruszenia na podoficerów zawodowych.

Art. 58.

Szeregowi rezerwy mogą być na własną prośbę mianowani podoficerami zawodowymi, o ile odpowiadają wymaganiom, przewidzianym w artykułach od 69 do 73 włącznie niniejszej ustawy.

Art. 59.

Szeregowi pospolitego ruszenia nie mogą być mianowani podoficerami zawodowymi.

TYTUŁ IV.

Podoficerowie zawodowi.

Rozdział I.

Art. 60.

Podoficerowie zawodowi pełnią służbę wojskową we wszystkich rodzajach służby wojskowej, ustalonych rozporządzeniem Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 61.

Podział podoficerów zawodowych na kategorie ustala rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 62.

Przeniesienie podoficera zawodowego z jednej kategorii do innej (art. 61) może nastąpić jedynie na prośbę podoficera zawodowego.

Warunki przeniesienia ustala Minister Spraw Wojskowych.

Art. 63.

Przeniesienie podoficera zawodowego z jednego rodzaju służby wojskowej do innego (art. 12) w obrę-

bie tej samej kategorii podoficerów zawodowych (art. 61) może nastąpić na rozkaz Ministra Spraw Wojskowych, lub przełożonych, uprawnionych przez Ministra Spraw Wojskowych:

- 1) jeśli tego wymagają względy służbowe;
- 2) na własną prośbę, jeśli na to zezwalają względy służbowe.

Art. 64.

Podoficerowie zawodowi winni zobowiązać się pisemnie do służby w wojsku na stanowisku podoficerów zawodowych przez 3 lata.

Art. 65.

Podoficerowie zawodowi mogą po przesłużeniu 3 lat na stanowisku podoficerów zawodowych być pozostawieni nadal na własną prośbę w służbie wojskowej, jako podoficerowie zawodowi, jeśli się zobowiążą do dalszej służby wojskowej na okres czasu co najmniej 3 lat. Zobowiązanie powyższe może być odnawiane.

Art. 66.

W razie mobilizacji, lub o ile Rada Ministrów zarządzi powołanie rezerwistów, lub pewnych ich kategorii ze względu na bezpieczeństwo Państwa, podoficerowie zawodowi pozostają w szeregach przymusowo i zachowują wszelkie uprawnienia osobiste.

Art. 67.

Postanowienia art. 20 niniejszej ustawy mają zastosowanie do podoficerów zawodowych.

Podoficer zawodowy w stanie nieczynnym może wykonywać zawód cywilny za zezwoleniem Ministra Spraw Wojskowych.

Przepisy powyższe nie mają zastosowania do podoficerów zawodowych w stanie spoczynku.

Art. 68.

Podoficer zawodowy przestaje być podoficerem zawodowym wskutek:

- 1) przeniesienia do rezerwy lub pospolitego ruszenia;
- 2) prawomocnego wyroku sądowego;
- 3) orzeczenia, wydanego przez komisję dyscyplinarną.

Art. 69.

Na zawarcie związku małżeńskiego obowiązany jest podoficer zawodowy otrzymać zezwolenie przełożonego, posiadającego uprawnienia co najmniej dowódcy pułku.

Warunki zezwolenia ustala rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 70.

Postanowienia artykułów od 1 do 19 włącznie, oraz od 24 do 26 włącznie niniejszej ustawy mają zastosowanie do podoficerów zawodowych.

Rozdział II.

Mianowanie podoficerami zawodowymi.

Art. 71.

Podoficerem zawodowym może być mianowany ten, kto:

- 1) odbył ustawowo przewidzianą służbę w wojsku stałym i uzyskał stopień kaprała;
- 2) otrzymał odpowiednie kwalifikacje moralne i kwalifikacje z zachowania się w służbie;
- 3) posiada znajomość języka polskiego w słowie i piśmie, oraz umiejętność rachowania;
- 4) ukończył z pomyślnym wynikiem szkołę podoficerską, względnie kurs specjalny, lub też zdał z pomyślnym wynikiem szczególny egzamin po uprzednio odbytej praktyce (art. 33 ust. 2);
- 5) w wypadku niepełnoletności złożył zezwolenie ojca, względnie opiekuna;
- 6) odpowiada specjalnym warunkom dla danej kategorii podoficerów zawodowych (art. 61). Warunki ustala rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 72.

Prawo mianowania podoficerów zawodowych i prawo pozostawiania na służbie zawodowej (art. 65) służy przełożonym, posiadającym uprawnienia co najmniej dowódcy pułku.

Art. 73.

Mianowanie podoficerem zawodowym powinno być stwierdzone przez ogłoszenie w rozkazie, wydanym przez dowódcę, uprawnionego do mianowania, przyczem powinna być podana data mianowania.

Rozdział III.

Awanse podoficerów zawodowych.

Art. 74.

Postanowienia artykułów 30 i 31 oraz artykułów od 34 do 36 włącznie i od 40 do 49 włącznie niniejszej ustawy mają zastosowanie również do podoficerów zawodowych.

Art. 75.

Awanse na sierżantów (wachmistrzów, ogniomistrzów, majstrów wojskowych) mogą nastąpić pod warunkiem ukończenia przez podoficera zawodowego szkoły podoficerów zawodowych względnie specjalnego kursu lub też pod warunkiem zdania szczególnego egzaminu po uprzednio odbytej praktyce.

Organizację oraz przebieg nauki w szkole podoficerów zawodowych, lub na specjalnym kursie, względnie zakres praktyki i szczególnego egzaminu ustali dla każdego rodzaju broni względnie służby osobne rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Rozdział IV.

Urlopy.

Art. 76.

Ogólna ilość czasu, przebytego przez podoficera zawodowego w ciągu jednego roku kalendarzowego

na urloпах: wypoczynkowym, służbowym i okolicznościowym, z zachowaniem uposażenia — nie może przekraczać 6 tygodni.

Art. 77.

Czas trwania urlopu wypoczynkowego, do którego przysługuje prawo każdemu podoficerowi zawodowemu w granicach do 4 tygodni w przeciągu roku kalendarzowego, w zależności od czasu służby i stopnia podoficera zawodowego — ustala Minister Spraw Wojskowych.

Art. 78.

Urlopy z przyczyn służbowych mogą być udzielane przy służbowem przeniesieniu podoficera zawodowego do innej miejscowości dla uregulowania spraw osobistych, wynikłych wskutek przeniesienia — do 2 tygodni w zależności od oddalenia miejsca nowego przydziału od ostatniego miejsca służby, oraz od stosunków służbowych i rodzinnych.

Art. 79.

Udzielanie urlopów okolicznościowych w sprawach osobistych jest dopuszczalne tylko w szczególnie ważnych wypadkach, przyczem urlopy takie nie mogą przekraczać 7 dni.

Art. 80.

W wypadkach złego stanu zdrowia przysługuje podoficerowi zawodowemu prawo do otrzymania urlopu kuracyjnego, którego czas trwania nie może przekraczać 6 miesięcy w przeciągu jednego roku kalendarzowego. Urlop kuracyjny udzielany bywa jedynie na podstawie orzeczenia lekarskiego.

Art. 81.

Czasowe wstrzymanie urlopów w całym wojsku lub w pewnych jego częściach może zarządzić wyłączenie Minister Spraw Wojskowych, z wyjątkiem wypadków, w których, z powodu zagrożenia pewnych miejscowości chorobami zakaźnymi, natychmiastowe zawieszenie urlopów do tych miejscowości leży w kompetencji odnośnego dowódcy Okręgu Korpusu.

Art. 82.

Uprawnienia poszczególnych przełożonych, dotyczące udzielania urlopów, reguluje na czas pokoju, jak i na czas wojny rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Rozdział V.

Uposażenie.

Art. 83.

Uposażenie podoficerów zawodowych ustala ustawa o uposażeniu wojska.

Art. 84.

Uposażenie podoficera zawodowego w stanie spoczynku reguluje ustawa o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Rozdział VI.

Art. 89.

Stany podoficera zawodowego oraz przeniesienie do rezerwy i pospolitego ruszenia.

Art. 85.

Podoficer zawodowy może znajdować się,

- 1) w stanie czynnym;
- 2) w stanie nieczynnym;
- 3) w stanie spoczynku.

Art. 86.

Podoficer zawodowy znajduje się w stanie czynnym, gdy należy do stanu faktycznego jednej z formacji wojskowych w ramach ogólnego etatu wojska.

Wszystkie stanowiska podoficerskie od plutonowego włącznie wzywać powinny być obsadzone wyłącznie przez podoficerów zawodowych w odpowiednich stopniach.

Stanowiska wolne wskutek znajdowania się pewnej ilości podoficerów zawodowych w stanie nieczynnym powinny pozostawać częściowo wakujące.

Ilość wakujących stanowisk określa rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 87.

Podoficer zawodowy znajduje się w stanie nieczynnym, gdy czasowo nie pełni służby, wynikającej ze stanu czynnego.

Podoficer zawodowy może być przeniesiony w stan nieczynny przez przełożonego, posiadającego uprawnienia co najmniej dowódcy formacji (pułku, zakładu lub urzędu wojskowego), wskutek:

- 1) własnej prośby o urlop, przewidziany w art. 88 niniejszej ustawy;
- 2) czasowej niezdolności do służby, stwierdzonej przez komisję rewizyjną;
- 3) zredukowania etatów;
- 4) dostania się do niewoli, lub zaginienia na terenie działań wojennych;
- 5) sprawowania mandatu poselskiego do Sejmu lub Senatu Rzeczypospolitej.

Art. 88.

Celem odbycia przez podoficera zawodowego kursu lub praktyki, potrzebnych do uzyskania stanowiska w służbie cywilno-państwowej lub prywatnej, może być podoficerowi zawodowemu, po przesłużeniu na stanowisku podoficera zawodowego co najmniej 6 lat, udzielony jednorazowo przez przełożonego, posiadającego uprawnienia co najmniej dowódcy formacji (pułku, zakładu lub urzędu wojskowego), urlop na przeciąg czasu od 3 do 6 miesięcy w końcowym okresie służby.

Podoficer zawodowy, znajdujący się w stanie nieczynnym wskutek otrzymania takiego urlopu, nie może być bez prośby ze swej strony, przez czas trwania urlopu z wyjątkiem mobilizacji, względnie powołania rezerwistów lub pewnej ich kategorii — powołany zpowrotem do służby wojskowej.

Przez czas tego urlopu przysługują podoficerowi zawodowemu wszystkie uprawnienia stanu czynnego.

Podoficer zawodowy, który przez więcej niż 6 następujących po sobie miesięcy nie jest w możności pełnić służby z powodu złego stanu zdrowia, powinien być przedstawiony komisji rewizyjnej, która orzeka o długości czasu, przez jaki ma podoficer zawodowy przebywać w stanie nieczynnym.

Po upływie terminu, oznaczonego przez komisję rewizyjną, powinien być podoficer zawodowy ponownie przedstawiony komisji rewizyjnej, która orzeka, czy może być przeniesiony zpowrotem do stanu czynnego, czy też ma nadal pozostawać w stanie nieczynnym.

Okres czasu pozostawania podoficera zawodowego w stanie nieczynnym nie może przekraczać jednego roku bez przerwy, względnie półtora roku w przeciągu lat sześciu.

Z upływem powyższych terminów powinien podoficer, w razie jego dalszej niezdolności do służby, być przeniesiony w stan spoczynku.

Czas, przebyty w stanie nieczynnym z powodu czasowej niezdolności do służby wojskowej, zalicza się podoficerom zawodowym do okresu czasu niezbędnego do awansu jedynie w tym wypadku, jeśli ta niezdolność została wywołana przyczynami, związanymi z pełnieniem służby wojskowej.

Art. 90.

Podoficerom zawodowym, przeniesionym w stan nieczynny z powodu zredukowania etatów, przysługują w przeciągu półtora roku wszystkie uprawnienia stanu czynnego. Wakanse, powstające w stopniach, jakie posiadają podoficerowie zawodowi, znajdujący się z powyższego powodu w stanie nieczynnym, powinny być obsadzone przedewszystkiem przez tych podoficerów zawodowych.

Art. 91.

Podoficerom zawodowym, przeniesionym w stan nieczynny z powodu dostania się do niewoli (zaginienia na terenie działań wojennych), po ich powrocie i przeprowadzeniu postępowania rehabilitacyjnego zalicza się ten czas do czasokresu niezbędnego do awansu.

Art. 92.

Podoficer zawodowy, wybrany na posła do Sejmu lub na senatora Rzeczypospolitej, nie otrzymuje przez czas sprawowania mandatu poselskiego uposażenia służbowego, zostaje przeniesiony w stan nieczynny i nie przysługuje mu prawo noszenia munduru wojskowego.

Z tytułu sprawowania mandatu poselskiego podoficer zawodowy jest zwolniony od wszelkiej zależności służbowej. Podoficerowi zawodowemu, piastującemu mandat poselski, nie przysługują uprawnienia i obowiązki służbowe w stosunku do innych wojskowych.

Z chwilą wygaśnięcia mandatu poselskiego zostaje podoficer zawodowy przeniesiony zpowrotem do stanu czynnego.

Art. 93.

Podoficer zawodowy znajduje się w stanie spoczynku gdy został definitywnie zwolniony od pełnienia służby na stanowisku, przewidzianem etatami wojska, z powodów i na warunkach, przewidzianych w ustawie emerytalnej.

Art. 94.

Granica wieku, po osiągnięciu której powinni podoficerowie zawodowi być przeniesieni w stan spoczynku, jest ukończenie pięćdziesięciu sześciu lat życia.

Art. 95.

Podoficerów zawodowych przenosi w stan spoczynku dowódca Okręgu Korpusu.

Art. 96.

Podoficerowie zawodowi inwalidzi, którzy mimo swego inwalidztwa nadają się do służby wojskowej, mogą stosownie do uznania dowódcy Okręgu Korpusu być pozostawieni w stanie czynnym.

Art. 97.

Podoficer zawodowy, przeniesiony w stan spoczynku, może być powołany przez Ministra Spraw Wojskowych do służby czynnej w razie mobilizacji na czas potrzeby.

Art. 98.

Podoficerowie zawodowi mogą być przeniesieni do rezerwy lub pospolitego ruszenia:

1) na własną prośbę, o ile ona zostanie uwzględniona przez dowódcę formacji (pułku, zakładu lub urzędu wojskowego);

2) z rozkazu właściwego przełożonego, posiadającego uprawnienia nie niższe od dowódcy formacji (pułku, zakładu lub urzędu wojskowego), po upływie okresu czasu, przez który zobowiązał się podoficer zawodowy służyć zawodowo w wojsku.

Art. 99.

Podoficerom zawodowym, przeniesionym do rezerwy lub pospolitego ruszenia, o ile przesłużyli na stanowisku podoficerów zawodowych co najmniej lat 12, zapewnia Państwo pierwszeństwo w otrzymaniu odpowiadających ich kwalifikacjom stanowisk cywilno-państwowych, samorządowych, lub w zakładach i instytucjach, subwencjonowanych przez Państwo, z zaliczeniem czasu czynnej służby wojskowej do emerytury, oraz dodatku za wysługę lat, o ile takie dodatki są przewidziane dla tych stanowisk. Pierwszeństwo powyższe unormuje rozporządzenie Rady Ministrów.

TYTUŁ V.

Nadterminowi.

Art. 100.

Szeregowi po odbyciu służby czynnej mogą być pozostawieni na własną prośbę w służbie czynnej wojskowej jako nadterminowi.

Art. 101.

Szeregowi, wymienieni w powyższym artykule, powinni zobowiązać się pisemnie do służby wojskowej na przeciąg jednego roku. Zobowiązanie to może być przedłużane z roku na rok.

Art. 102.

Nadterminowi otrzymują uposażenie szeregowych służby wojska stałego zależnie od posiadanego stopnia wojskowego, oraz osobny dodatek, którego wysokość ustali Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 103.

Postanowienia artykułów od 11 do 49 włącznie niniejszej ustawy mają zastosowanie do nadterminowych.

Art. 104.

W razie zostania przez nadterminowego podoficerem zawodowym, czas, przebyty na służbie wojskowej w charakterze nadterminowego, zalicza się do czasu służby zawodowej.

TYTUŁ Va.

Szeregowi uczniowie szkół wojskowych.

Art. 105.

Szeregowym uczniem szkoły wojskowej staje się ten, kto na zasadzie ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej obowiązany jest do tej służby lub też uprawniony do służby w charakterze ochotnika i zostanie przyjęty oraz zaliczony do stanu faktycznego uczniów szkoły wojskowej jednego z następujących typów:

- 1) szkoły przygotowawczej,
- 2) szkoły oficerskiej,
- 3) szkoły oficerskiej dla podoficerów.

Zaliczenie poszczególnych szkół wojskowych do jednego z powyżej wymienionych typów ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 106.

Szeregowi uczniowie powyższych szkół otrzymują następujące tytuły:

w szkołach przygotowawczych po ukończeniu szkoły rekruta tytuł: kadet-podchorąży,
w szkołach oficerskich i w szkołach oficerskich dla podoficerów tytuł: podchorąży.

Art. 107.

Warunki przyjęcia do poszczególnych szkół wojskowych, jako też warunki przenoszenia uczniów z jednej szkoły do drugiej, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 108.

Uczniowie szkół wojskowych nie otrzymują stopni szeregowych, wskazanych w art. 15 niniejszej ustawy.

Szeregowi wstępujący do szkół przygotowawczych oficerów zawodowych oraz podoficerowie za-

wodowi, wstępujący do oficerskich szkół dla podoficerów, zachowują swoje stopnie wojskowe, posiadane przed wstąpieniem do szkoły, a temsamem zachowują również wszelkie stąd wynikające uprawnienia.

W czasie pobytu w szkole nie noszą jednak odznak swych stopni, oraz nie są tytułowani wedle stopni; w tej mierze podlegają ogólnym przepisom, stosowanym do uczniów szkół.

Podchorążowie rezerwy, wstępujący do szkół oficerskich po ukończeniu szkoły podchorążych rezerwy nie korzystają w czasie pobytu w szkole oficerskiej z tytułu podchorążego rezerwy, przewidzianego w art. 16 niniejszej ustawy.

Art. 109.

Postanowienia art. 18, 19, 20, 27 i 41 niniejszej ustawy mają zastosowanie również do szeregowych uczniów szkół wojskowych.

Art. 110.

Szeregowi uczniowie szkół wojskowych podczas pobytu w szkole nie mogą otrzymać zezwolenia na zawarcie związku małżeńskiego.

Art. 111.

Szeregowy uczeń szkoły przygotowawczej oficerów zawodowych, wybrany na posła do Sejmu lub Senatu Rzeczypospolitej, zostaje przeniesiony do kategorii szeregowych rezerwy, przyczem czas pobytu w szkole zalicza mu się na poczet powszechnego obowiązku służby wojskowej w służbie czynnej.

Szeregowy taki nie może być powołany do służby wojskowej nawet w czasie mobilizacji do chwili wygaśnięcia mandatu.

Do szeregowych uczniów szkół oficerskich dla podoficerów stosuje się art. 92 niniejszej ustawy, przyczem czas pobytu w szkole zostaje im zaliczony na poczet zobowiązania, złożonego w myśl art. 64 względnie 65 niniejszej ustawy, przed wstąpieniem do szkoły.

Art. 112.

Rodzaje i czas trwania urlopów szeregowych uczniów szkół wojskowych oraz uprawnienia poszczególnych przełożonych, dotyczące udzielania urlopów, ustala rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 113.

Przepisy dyscyplinarne dla szeregowych uczniów szkół wojskowych do czasu ustawowego unormowania ustala rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 114.

Obowiązki i prawa szeregowych uczniów, wynikające z tytułu kształcenia się w szkołach wojskowych, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 115.

Szeregowi uczniowie szkół wojskowych wymienionych w punktach 1 i 2 art. 105 niniejszej ustawy

nie dopełniają przez czas pobytu w szkołach obowiązku powszechnego obowiązku służby wojskowej w służbie czynnej, przewidzianego w art. 3 względnie art. 45 ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej z dnia 23 maja 1924 r. (Dz. U. R. P. № 61, poz. 609), a czas spędzony w szkole przygotowawczej i oficerskiej nie zalicza się im na poczet uprawnień z tytułu wysługi emerytalnej.

Art. 116.

Szeregowi uczniowie szkół przygotowawczych i oficerskich w razie opuszczenia szkoły z jakichkolwiek powodów przed jej ukończeniem, względnie przed uzyskaniem stopnia oficerskiego, są zobowiązani bez względu na wiek i niezależnie od czasu przebytego w szkole do odbycia bezpośrednio po opuszczeniu szkoły ustawowego okresu służby czynnej.

Czas wojskowej służby czynnej odbytej przez uczniów przed wstąpieniem do szkół wojskowych zalicza się w stosunku dzień za dzień na poczet powyższego obowiązku.

Calkowite lub częściowe zaliczenie czasu pobytu w szkołach przygotowawczych i oficerskich na poczet obowiązkowej służby czynnej może nastąpić w wyjątkowych wypadkach na warunkach, które określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Szeregowi uczniowie, występujący ze szkół przygotowawczych przed ich ukończeniem tracą tytuł kadeta podchorążego, mogą natomiast otrzymać tytuł podchorążego rezerwy, o ile w czasie odslużiwania ukończą szkołę podchorążych rezerwy.

Szeregowi uczniowie występujący ze szkół oficerskich przed ich ukończeniem, mogą otrzymać tytuł podchorążego rezerwy.

Sposób odbywania służby wojskowej przez szeregowych uczniów wydalonych lub zwolnionych ze szkół wojskowych ustala rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 117.

Podoficer zawodowy przechodzi z chwilą przyjęcia do szkoły oficerskiej dla podoficerów z grupy podoficerów zawodowych do grupy szeregowych uczniów szkół wojskowych.

Czas pobytu w szkole nie zalicza się mu na poczet czasokresu zobowiązania, składanego w myśl art. 64 i 65 niniejszej ustawy, o ile przepis artykułu 111 nie czyni w tej mierze wyjątku.

Bieg czasokresu zobowiązania, złożonego przez podoficera stosownie do art. 64 lub 65 niniejszej ustawy przed wstąpieniem do szkoły oficerskiej dla podoficerów, ulega przerwie na czas pobytu podoficera w tej szkole.

Czas pobytu w szkole oficerskiej dla podoficerów zalicza im się jednak na poczet ich uprawnień z tytułu wysługi lat uposażeniowej i emerytalnej.

Art. 118.

Szeregowi uczniowie szkół oficerskich dla podoficerów w razie zwolnienia lub wydalenia ze szkoły przed jej ukończeniem lub po jej ukończeniu z wynikiem niepomyślnym zobowiązani są bezpośrednio po opuszczeniu szkoły do odslużenia w charakterze podoficera zawodowego pozostającego czasu zobo-

wiązania, złożonego w myśl art. 64 względnie 65 niniejszej ustawy przed wstąpieniem do szkoły.

Całkowite lub częściowe zaliczenie czasu pobytu w szkole oficerskiej na poczet powyższego zobowiązania odslużiwania może nastąpić w poszczególnych wypadkach z wyjątkowych przyczyn na podstawie decyzji Ministra Spraw Wojskowych.

Szeregowi uczniowie szkół oficerskich dla podoficerów przechodzą z chwilą zwolnienia lub wydalenia ze szkoły przed jej ukończeniem lub po jej ukończeniu z wynikiem niepomyślnym do grupy podoficerów zawodowych w posiadanym poprzednio stopniu, tracąc tytuł podchorążego.

Art. 119.

Absolwenci szkół wojskowych są obowiązani do odslużiwania w wojskowej służbie zawodowej co najmniej trzykrotnego czasu pobytu ich w szkole wojskowej jako ekwiwalentu za koszty studjów.

Wymiar i warunki odslużiwania określi dla każdego typu szkół wojskowych rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 120.

Do szkół wojskowych zalicza się również korpusy kadetów i szkoły dla małoletnich.

Uczniowie tych szkół nie są szeregowymi Wojska Polskiego i nie podlegają postanowieniom niniejszej ustawy.

Obowiązki i prawa uczniów korpusów kadetów, jak również uprawnienia wynikające z tytułu ich ukończenia, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, wydane w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Obowiązki i prawa uczniów szkół dla małoletnich (wraz z zaliczeniem poszczególnych szkół do tego typu) jak również uprawnienia wynikające z tytułu ich ukończenia, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

TYTUŁ VI.

Przepisy przejściowe.

Art. 121.

Szeregowi, którzy otrzymali stopień na podstawie rozkazu Ministra Spraw Wojskowych, zatrzymują nadane stopnie z wyjątkiem sierżantów sztabowych, wachmistrzów sztabowych i ogniomistrzów sztabowych, którzy zostają przemianowani na starszych sierżantów, starszych wachmistrzów i starszych ogniomistrzów.

Art. 122.

Podoficerowie zawodowi, którzy otrzymali stopnie wojskowe na podstawie rozporządzenia Rady Obrony Państwa o podoficerach zawodowych (Dz. U. R. P. z 1920 roku № 75, poz. 512) i rozporządzenia Rady Obrony Państwa o majstrach wojskowych (Dz. U. R. P. z 1920 roku № 75, poz. 513), zatrzymują nadane im stopnie i dotychczasowy charakter z tą zmianą, że mianowani w myśl rozporządzenia Rady Obrony Państwa młodszymi majstrami wojskowymi zostają przemianowani na podmajstrzych wojskowych, mianowani majstrami wojskowymi z odznakami plutonowego na młodszych majstrów wojskowych, mianowani majstrami wojskowymi z odznakami sierżantów — na majstrów wojskowych.

Art. 123.

Podoficerowie zawodowi, którzy złożyli zobowiązanie do służby zawodowej w myśl rozporządzenia Rady Obrony Państwa o podoficerach zawodowych (Dz. U. R. P. z 1920 roku № 75, poz. 512) i rozporządzenia Rady Obrony Państwa o majstrach wojskowych (Dz. U. R. P. z 1920 roku № 75, poz. 513), pozostają w wojsku polskim jako podoficerowie zawodowi jedynie przez okres, na który się zobowiązali, najdalej jednak na okres sześciu lat od chwili mianowania ich podoficerami zawodowymi na mocy powyższych rozporządzeń Rady Obrony Państwa.

Art. 124.

Ustawa z dnia 18 lipca 1924 r. o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych Wojska Polskiego (Dz. U. R. P. № 72, poz. 698) wchodzi w życie po upływie trzech miesięcy od dnia jej ogłoszenia i z tą chwilą tracą moc obowiązującą ustawy, dekrety i przepisy z nią sprzeczne.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 kwietnia 1927 roku (Dz. U. R. P. № 39, poz. 347) w sprawie zmian i uzupełnień niektórych postanowień ustawy, wymienionej w poprzednim ustępie, wchodzi w życie po upływie sześciu miesięcy od dnia jego ogłoszenia.

Art. 125.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wojskowych, zaś w odniesieniu do postanowień o korpusach kadetów art. 120 — Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.